

Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

УДК 343.3:343.9

Бахуринська Олена Олександрівна

кандидатка юридичних наук, доцентка,

доцентка кафедри кримінально-правової політики та кримінального права

Навчально-науковий інститут права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Bakhurynska Olena

Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor

Associate Professor at the Department of Criminal Law Politics and Criminal Law

Educational and scientific institute of law

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID: 0000-0002-1470-5250

«ЗЛОДІЙ В ЗАКОНІ» ТА ІНШІ ЖАРГОНІЗМИ: ПРОБЛЕМИ

ВЖИВАННЯ В КК УКРАЇНИ

«THIEF IN LAW» AND OTHER JARGONS: THE PROBLEMS OF USE IN THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

***Анотація.** Вступ. До деяких статей чинного КК України включені терміни, які відносять до жаргонних, зокрема: термін «сходка» (ст. 255²) та «вор в законі» («злочин в законі») (ст.ст. 255, 255¹, 255³). Такий крок законодавця був розкритикований. Багато науковців звертають увагу на неприпустимість використання жаргонної лексики кримінальної субкультури (особливо російськомовної) у нормативно-правових актах, у тому числі й у КК України. Водночас висловлюються й інші наукові позиції, зокрема щодо*

можливості використання кримінального жаргону у тексті КК України за умови виконання низки вимог.

Мета дослідження – пошук та аналіз правових та кримінологічних аргументів допустимості та доцільності вживання у тексті КК України жаргонної лексики, а саме таких лексем кримінального арго, як «зłodій в законі», «сходка».

Матеріали і методи. Основою для наукового дослідження стали чинний КК України, проект КК України, рішення Європейського Суду з прав людини, а також наукові праці вітчизняних учених у галузі кримінального права, кримінології, соціології, філології та лінгвістики. У ході дослідження застосовувалися метод правової герменевтики, методи системного та структурного аналізу, формальної логіки, аналізу судових рішень.

Результати. За результатами дослідження виявлено, що використання лексичних одиниць кримінального жаргону у тексті чинного КК України є винятковим явищем. Прихильники вживання у кримінальному законодавстві жаргону вважають, що жаргонізми виправдані за відсутності аналогів, спроможних передати зміст конкретного поняття. Включення законодавцем жаргонних слів «зłodій у законі», «сходка» до КК України можна пояснити як правовими, так і кримінологічними причинами. Серед них: (а) потреба визначення кримінально-правових підстав відповідальності лідерів кримінального середовища; (в) позитивний зарубіжний досвід боротьби з організованою злочинністю; (с) віднесення явищ «зłodіїв у законі», «сходки» тощо до усталених та соціально визнаних інституційних індикаторів організованої та професійної злочинності, що не потребують додаткового законодавчого уточнення. З метою дотримання вимог до мови закону та принципу юридичної визначеності законодавець повинен аргументовано та зважено обирати лексичні форми і забезпечувати їх тлумачення.

Перспективи. У перспективі пропонується продовжувати теоретичні дослідження проблем, пов'язаних з наявністю та включенням жаргонної та іншої сленгової лексики до текстів нормативно-правових актів та актів кримінального судочинства.

Ключові слова: кримінальний жаргон (арго), «злодій в законі», «сходка» (як злочинне зібрання), кримінальна субкультура, організована злочинність, кримінальне законодавство.

Summary. *Introduction. Some articles of the current Criminal Code of Ukraine include terms that are considered jargons, in particular: the terms «shodka» (as a criminal gathering) (Article 2552) and «thief in law» (Articles 255, 2551, 2553). This step of the legislator was criticized. Many scientists draw attention to the inadmissibility of using the jargon vocabulary of the criminal subculture (especially the russian-language one) in legal acts, including the Criminal Code of Ukraine. At the same time, other scientific positions are expressed, in particular, regarding the possibility of using criminal argot in the text of the Criminal Code of Ukraine, provided that several requirements are met.*

Purpose. The purpose of the article is to study and analyze legal and criminological arguments for the admissibility and appropriateness of using jargon vocabulary in the text of the Criminal Code of Ukraine, particularly regarding such criminal jargon terms as «thief in law» and «shodka» (a criminal gathering).

Materials and methods. The scientific research was based on the current Criminal Code of Ukraine and Draft Criminal Code of Ukraine, judgment of the European Court of Human Rights decisions of the European Court of Human Rights, as well as scientific works of domestic scientists in the field of criminal law, criminology, sociology, philology, and linguistics. The study applied the method of

legal hermeneutics and methods of system and structural analysis, of formal logic, and analysis of court documents.

Results. The results of the study revealed that the use of lexical units of criminal jargon in the text of the current Criminal Code of Ukraine is an exceptional phenomenon. Supporters of the use of jargon in criminal legislation believe that jargonisms are justified in the absence of analogues capable of conveying the meaning of a specific concept. The inclusion of jargon words «thief in law», «shodka» by the legislator in the Criminal Code of Ukraine can be explained by both legal and criminological reasons. Among them: (a) determining the criminal legal grounds for the responsibility of leaders of the criminal environment; (b) positive foreign experience in combating organized crime; (c) attributing the phenomena of «thieves in law», «shodka», etc. to established and socially accepted institutional indicators of organized and professional crime that do not require additional legislative clarification. To comply with the requirements for the language of the law and the principle of legal certainty, the legislator must choose lexical forms in a reasoned and balanced manner and ensure their interpretation.

Prospects. In the future, it is proposed to continue theoretical research into problems related to the presence and inclusion of slang vocabulary in the texts of legislative acts and criminal justice acts.

Key words: criminal jargon (argot), «thief in law», «shodka» (as a criminal gathering), criminal subculture, organized crime, criminal legislation.

Постановка проблеми. Для КК України в цілому використання жаргонізмів не є характерним. Разом з тим, до деяких статей чинного КК були включені терміни, які відносять до жаргонних, зокрема: термін «сходка» – у ст. 255 у її першій редакції (як уточнення поняття «зустріч представників злочинних організацій або організованих груп»). З прийняттям ЗУ № 671-IX

від 4.06.2020 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» до окремих статей розділу IX Особливої частини КК було включено новий жаргонний вислів «вор в законі» (ст.ст. 255, 255¹, 255³), а термін «сходка» наразі передбачений у ст. 255² КК як уточнюючий для поняття «злочинне зібрання». Особливо «скандальним» виявилось введення у нормативний обіг лексеми «вор в законі» як елементу жаргонної лексики та ще й в її російськомовній версії (в подальшому у цій публікації вживатиметься словосполучення «злочин в законі»). Такий крок законодавця піддався нищівній критиці з боку науковців, багато з яких серед обґрунтованих зауважень щодо серйозних вад юридичних конструкцій статей 255, 255¹ -255³, 256 КК та невизначеності змісту вживаних у них понять також звертають увагу на неприпустимість використання жаргонізмів у нормативно-правових актах, у тому числі й КК України. Однак, висловлюються й інші наукові позиції, зокрема щодо можливості вживання у тексті КК України жаргону кримінальної субкультури за умови дотримання низки вимог.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Дослідженню окремих аспектів проблеми змісту поняття «злочин в законі» та використання його у нормах, передбачених статтями 255, 255¹, 255³ КК України, присвячено чимало праць, серед яких варто назвати сучасні доробки А.Вознюка [1; 2], О.Дудорова [4], Р. Мовчана [4], О.Кваші [5], А. Нікітіна [6], О.Околіта [2], Д.Виговського [7] та багатьох інших правників.

Згідно з узагальненими аргументами дослідників, налаштованих проти використання в КК України жаргонізму «злочин в законі», буквальне тлумачення цього терміну нівелює саме значення слова «закон»; він відображає систему цінностей злочинців та сприяє популяризації як статусу «злочинця в законі», так і злочинського жаргону; впровадження в офіційний

юридичний обіг злочинного жаргону є фактично впровадженням в офіційну правову мову елементів злочинної субкультури, а також свідчить про її легітимізацію; створено прецедент для подальшого внесення в КК України інших жаргонізмів злочинного середовища, тощо [2, с. 186]. Водночас окремі автори, погоджуючись з неоднозначністю проблеми вживання жаргонізмів у нормативних текстах, на обґрунтування доцільності і виправданості такого вживання зазначають, що незважаючи на негативність «забруднення» ділової та літературної української мови жаргоном кримінальної субкультури, до його поширення треба підходити зважено і різносторонньо (Д.Виговський) [6, с. 297]. Доповнення КК України положенням про «зłodія в законі» має певні переваги – його наявність сприяє дотриманню принципу правової визначеності, оскільки полегшується ідентифікація певної особи як суб'єкта підвищеного злочинного впливу, а також має певний запобіжний ефект (А.Вознюк) [1, с. 35].

Метою дослідження є пошук та аналіз правових та кримінологічних аргументів допустимості та доцільності вживання у тексті КК України жаргонної лексики, зокрема таких лексем кримінального аргю, як «зłodій в законі», «сходка».

Виклад основного матеріалу. Словосполучення «зłodій в законі» (як і слово «сходка») є лексичною одиницею, належною до окремого виду жаргонної лексики – кримінального жаргону (арго). За визначенням О. Селіванової аргю – це соціальний різновид мовлення, лексикон відносно замкнених професійних (ремесників, торговців) і соціальних груп (сезонних робітників), у тому числі декласованих (зłodіїв, злочинців, жебраків, картярів тощо), призначений для конспіративних потреб відокремлення групи від суспільного загалу, а також для збереження таємниць ремесла, роду занять, власної безпеки тощо [7, с. 35].

Заклавши на нормативному рівні «примус» до застосування специфічних термінів обмеженого використання, передбачених ст.ст. 255, 255¹-255³ КК, законодавець створив, на справедливе твердження фахівців, ряд правозастосовних проблем не тільки змістовного (кваліфікаційного), а й термінологічного (лексичного) характеру. Проблема поглиблюється й тим, що кримінальний жаргон має певне проникнення та адаптацію і до юридичної мови правозастосовців, насамперед у системі кримінальної юстиції, у зв'язку зі специфікою професійної правозастосовної діяльності. Про це свідчать матеріали слідчої та судової практики у кримінальних справах про звинувачення у вчиненні злочинів, передбачених ст.ст. 255, 255¹-255³ КК України. У текстах численних процесуальних актів, крім нормативно закріплених, вживається цілий ряд інших усталених лексем кримінального аргю, в т.ч. в російськомовних варіантах, наприклад: «вор», «смотрящий», «положенець», «бродяга», «блатний», «зłodійський общак», «воровський общак», «грів», «стрілка», «кримінальні авторитети», «по поняттях» тощо (подається це в лапках чи без них, з додаванням «так званий», з уточнюючими поясненнями або без таких) [див. зокрема 8; 9]. З іншого боку, окремі учасники кримінальних проваджень звертають увагу на неприпустимість формулювання обвинувачення з використанням слів кримінального жаргону, які, не маючи офіційного визначення, кладуться в основу правової кваліфікації. Так, у кримінальному провадженні у справі про обвинувачення у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 255-1, ч. 3 ст. 307 КК України, захисник у клопотанні про повернення обвинувального акту прокуророві серед інших аргументів зазначив, що обвинувальний акт містить жаргонні, незрозумілі та образливі вислови та прізвиська, що є неприпустимим в офіційних документах і порушує основоположні конституційні права людини і громадянина: «...висунуте його підзахисному обвинувачення є неконкретизованим, в обвинувальному акті

останнього названо «бродягою», звинувачено в участі у якихось «злочинських общаках», у житті «по поняттях» і «неписаних законах»...». Ухвалою Тростянецького районного суду Вінницької області обвинувальний акт було повернуто прокурору [10].

Слідуючи загальному стандарту викладу нормативного тексту, згідно з яким стиль акту має відповідати вимогам офіційності, експресивної нейтральності, стандартності, стереотипності і формалізації, ясності, максимальної точності, повноти, зв'язності і логічної послідовності [11, с. 522], використання в офіційних текстах лексики обмеженого вжитку (вульгаризмів, жаргонізмів, архаїзмів тощо) є недоцільним, nereкомендованим, а у випадку жаргону кримінальної субкультури – неприпустимим. Такий підхід цілком природний, оскільки, окрім порушення нейтральності нормативного стилю, такі лексеми, як правило, мають неточний, неконкретний зміст, що тягне за собою проблеми зрозумілості, доступності, недвозначності при застосуванні відповідного нормативного акту.

Втім, у наукових джерелах наводяться аргументи та пояснення, які б могли виправдати законодавче рішення ввести в офіційний текст КК України елементи кримінального жаргону. Так, Д.Виговський, досліджуючи проблему вживання специфічних слів і зворотів із лексикону носіїв кримінальної субкультури у тексті КК України, ставить запитання: чи припустимим є використання у нормах статей КК України жаргонізмів, які не можуть вважатись належними до ділової та літературної української мови? Враховуючи наявність процесу «просякнення» офіційної й загальноприйнятої культури псевдозаконами кримінальної субкультури, поширеність її специфічного жаргону, науковець вважає безпідставними побоювання, що вживання найбільш поширених жаргонізмів із лексики носіїв кримінальної субкультури, може викликати складнощі в розумінні, а відтак – тлумаченні тієї

чи іншої норми кримінального права. Однак питання про припустиме використання таких термінів з погляду морально-етичних позицій, спрямованих на недопущення «забруднення» української мови різноманітними жаргонізмами, є неоднозначним [6, с. 229]. Найкращим варіантом під час створення нової норми кримінального права Д.Виговський вважає використання термінів із лексики, не пов'язаної з специфічними зворотами, поширеними в середовищі професійних злочинців. Але окремі соціолектизми кримінальної субкультури, як-то: «зłodій у законі», «сходка», неможливо замінити аналогами з літературної чи ділової української мови, без істотної втрати їх змісту. Тому, незважаючи на уявну очевидність негативного сприйняття зазначених термінів, на думку вченого, в цьому випадку необхідно підходити з позиції корисності чи шкідливості використання в тексті закону того чи іншого соціолектизму кримінальної субкультури і дотримуватися наступних вимог: 1) вони не можуть містити нецензурну і образливу лексику; 2) аналоги таких термінів у діловій та літературній українській мові відсутні, замінити вказані соціолектизми без втрати їх змісту не видається можливим; 3) їх застосування повинно нести соціальну користь, полегшуючи точну кваліфікацію протиправного діяння, відтак — допомагати загалом у справі протидії злочинності та окремим її виявам [6, с. 300-303].

Висловлена Д.Виговським позиція щодо доцільності використання у законі соціолектизмів кримінальної субкультури за відсутності аналогів з літературної чи ділової української мови, здатних передати зміст певної жаргонної лексеми, є зрозумілою, зважаючи на стійкість та відомість в Україні такого, зокрема, кримінального феномену як «зłodії в законі». Однак у юридичній літературі наголошується, що введення поняття «зłodій в законі» не було особливо необхідним, оскільки законодавець вже визначив таку особу

одним із різновидів суб'єкта підвищеного злочинного впливу як більш загального поняття [2, с. 177].

Окрім цього, варто звернутися і до напрацювань Робочої групи з питань розвитку кримінального права, спрямованих на врахування у проєкті КК України проблем застосування норм чинного КК у сфері протидії організованим та професійній злочинності, що виникли внаслідок змін, ухвалених ЗУ № 671-IX від 4.06.2020 р. У процесі роботи над різними редакціями проєкту КК (2021-2022), розробники запропонували концепцію «Злочинне лідерство», згідно з якою злочинний лідер є особою, яка вчинила: а) запровадження правил поведінки для учасників однієї чи кількох злочинних організацій або поширила їх на інших осіб; б) примушування інших осіб до дотримання таких правил; в) представлення злочинної організації у перемовинах з іншими особами щодо злочинної діяльності; г) організацію зібрання представників злочинних організацій; ґ) розпорядження спільними активами однієї чи кількох злочинних організацій. Експерти відмічають, що такий підхід передбачає не просто відповідальність за набуття особою певного статусу у злочинній ієрархії, а своєрідну організаційно-управлінську діяльність, що відтворює і розширює злочинну поведінку, є «корисною» (потрібною) для консолідації злочинного середовища, тобто про конкретні дії, вчинення яких уможливлює висновок про належність особи до розряду злочинних лідерів. Наразі процес удосконалення згаданої концепції продовжується – відмовившись від неоднозначно сприйнятої конструкції об'єктивної сторони складу злочину «Злочинне лідерство» у статті 7.1.7. в ред. від 13.10.2023 р. – «Особа (злочинний лідер), яка здійснила злочинний вплив, – вчинила злочин 5 ступеня» [12], розробники Проєкту КК (ст. 7.1.6. «Злочинний вплив») більш коректно підійшли до формулювання підстави кримінальної відповідальності злочинного лідера – особи, що встановлює або

поширює злочинний вплив [13]. В будь-якому разі, автори Проєкту відмовилися від жаргонізму «злодій в законі» (*так само як і від слова «сходка» - О.Б.*), що позитивно розцінюється експертами [3, с. 158].

Однією з причин встановлення кримінальної відповідальності таких спеціальних суб'єктів, як особа, що перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «злочинця в законі», і, відповідно, включення в текст КК України жаргонізму «злочинця в законі», називають (і це, власне, підтверджувалося пояснювальною запискою до законопроекту (2019)) «копіювання» законодавчого досвіду Республіки Грузія 2005 року у сфері протидії організований злочинності. Щоправда, на відміну від України, грузинський парламент на законодавчому рівні роз'яснив специфічні терміни з лексики злочинного середовища, що використовуються у конструкціях відповідних кримінально-правових норм. Пізніше такий крок грузинського законодавця був підтриманий достатньо відомим рішенням ЄСПЛ у справі *Ashlarba v. Georgia* від 15.10.2014 р. У цій справі Суд не переконали спроби заявника представити себе як особу, якій поняття, що стосуються кримінальної субкультури та «злочинського світу», є абсолютно чужими, незрозумілими. На думку Суду, запровадивши 20.12.2005 р. відповідальність за належність до «злочинського світу» та за статус «злочинця у законі», які відображають добре відомий інститут організованої злочинності, грузинський законодавець, зберігши розмовну мову в юридичному визначенні цих злочинів для простішого розуміння громадськості, лише криміналізував поняття та дії, пов'язані з кримінальною субкультурою, точне значення яких вже було добре відоме широкому загалу. Як наслідок, Суд вважає, що стаття 223(1) КК Грузії у поєднанні з юридичними визначеннями, що містяться у р. 3 Закону Грузії «Про організовану злочинність і рекет» від 20.12.2005 р., доносить до відома пересічної особи всі необхідні складові елементи кримінальних

правопорушень, пов'язаних з функціонуванням «злочинського світу» [14].

З огляду на дане рішення ЄСПЛ, у питанні підтримки та пояснення законодавчого рішення про використання у тексті КК України жаргонізмів «злочин в законі», «сходка» також хотілося б звернутися до теорії інституційності організованої та професійної злочинності. Представники кримінологічної науки зазначають, що у сучасному суспільстві окремі види кримінальних практик перебувають в активному процесі інституціоналізації, тобто перетворення злочинності на стійкий соціальний феномен, який постійно відтворюється та, інтегруючись у сформовану систему суспільних відносин, стає нормою поведінки; організована злочинність, корупція, тіньова економіка проявляють себе як специфічні кримінальні практики, які є основою неформальних, але усталених і впливових соціальних інститутів [15, с. 10]. До основних ознак (проявів) організованої злочинності як соціального інституту відносять перебирання окремих функцій держави та виконання соціальних функцій; забезпечення власної безпеки і певного порядку; створення об'єднань з ієрархічною статусно-рольовою структурою; формування зразків поведінки, ідеології, соціального контролю [16, с. 22]; тривалість та регулярність функціонування тощо. У ціннісно-символічному аспекті інституціоналізації організована та професійна злочинність являє собою систему усталених ідей, вірувань, культурних символів («злочинська» ідеологія та традиції, мова, прізвиська, татування, інші форми ідентифікації) як складових специфічної кримінальної субкультури. Як наголошує український соціолог І.П. Рущенко, ці складові мають універсальний характер, поширені серед професійних злочинців, у в'язницях, у групах загальнокримінальної спрямованості. При проведенні досліджень інституційних характеристик організованої та професійної злочинності в Україні, харківські вчені констатували, що «злочинська ідея» реалізувалася у системі особливого роду інститутів,

значимих для злочинного середовища, які виступають одним з регуляторів поведінки членів організованих злочинних об'єднань. Дослідники виокремили дванадцять таких «інституційних індикаторів»: в'язничний «общак», «общак на волі», «общак» злочинної групи, в'язнична «зłodийська сходка», «зłodийська сходка на волі», «зłodий в законі», «коронування», «малява, ксива», татуювання; мова («феня»); «зłodийський закон у в'язниці»; ««зłodийський закон на волі» [17, с. 37-40]. На думку І.П. Руценка, хоч і не варто перебільшувати прихильність сучасних злочинців до старих «зłodийських» традицій, тим не менш вони не зникли, вони адаптуються до нових реалій. Можна говорити про ослаблення «зłodийської ідеї» чи її трансформації, але не про руйнування. Щодо сучасних «зłodіїв в законі», то більш гнучкі та краще адаптовані до життя у суспільстві, вони і далі нав'язуватимуть злочинному середовищу свою ієрархію, правила та «поняття» [17, с. 42-50]. Щодо таких форм ідентифікації як специфічна мова спілкування, прізвиська, татуювання, то вони, за проведенням опитуванням, мають високий рейтинг; навіть на фоні загальної тенденції до зниження інституційності, ці усталені традиції достатньо поширені у злочинному соціумі [17, с. 87-90].

Кримінальний жаргон – це форма існування лексичного субстандарту, яка обслуговує кримінальну субкультуру, відбиває систему цінностей, традицій і форм поведінки її представників та виконує в ній функції конспіративного спілкування й емоційно-експресивного мовного засобу; перейшовши з мови закритих кримінальних груп у загальний жаргон, він має суттєвий вплив на мову засобів масової інформації та опосередковано на літературну мову [18, с. 41] і, як показує правозастосовна практика, – у юридичну професійну мову. Тому можна припустити, що ініціатори включення в текст КК України таких жаргонізмів, як «зłodий в законі», «сходка», сприймаючи їх як усталені у суспільстві та зрозумілі феномени,

керувалися тим, що саме ці специфічні поняття, як жодні інші і навіть попри відсутність їх офіційного визначення, відображають особливості злочинного середовища, ступінь його організованості й професіоналізації та сутнісні характеристики його представників, зокрема злочинних лідерів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Здійснене дослідження проблеми використання у кримінальному законі слів та словосполучень кримінального жаргону дозволило зробити такі висновки:

а) використання лексичних одиниць кримінального жаргону у тексті чинного КК України є явищем винятковим і стосується окремих норм-заборон розділу IX Особливої частини КК, а саме ст.ст. 255, 255¹-255³;

б) за оцінками рішення законодавця включити у текст КК жаргонізми «злодій в законі», «сходка» як лексем кримінального аргю науковці та експерти правотворчості розділилися на (а) тих, хто визнає однозначно неприйнятними такі термінологічні рішення, що суттєво знижують якість законодавчого тексту й негативно впливають на ефективність нормозастосування, і (б) тих, хто допускає обмежене вживання жаргонізмів у нормативних текстах за умови дотримання певних вимог до вибору таких лексичних форм та зважаючи на очікуваний позитивний (корисний) вплив відповідних юридичних понять на процес правозастосування;

в) дослідження причин, що спонукали законодавця до прийняття аналізованого вище рішення, дозволяє припустити, що вони мають як правове (потреба визначення кримінально-правових підстав відповідальності лідерів злочинного середовища, врахування позитивного зарубіжного досвіду у сфері протидії організованій злочинності), так і кримінологічне (віднесення феноменів «злодій в законі», «сходка» тощо до усталених та соціально сприйнятих інституційних маркерів організованої та професійної злочинності, які не потребують додаткового нормативного роз'яснення) обґрунтування;

г) у будь-якому разі, з метою дотримання вимог, що ставляться до мови офіційного акту, зокрема і кримінального закону, а також дотримуючись принципу юридичної визначеності, повноти та вичерпності правового регулювання, у нормотворчій діяльності законодавець повинен аргументовано та зважено обирати лексичні форми і забезпечувати їх тлумачення.

Відсутність однастайності у поглядах на допустимість та прийнятність вживання жаргонної лексики у кримінальному законі є підставою для продовження дослідження проблем, пов'язаних з наявністю та включенням лексики обмеженого використання (і не лише жаргонізмів) до текстів нормативно-правових та правозастосовних актів.

Література

1. Вознюк А. А. Встановлення або поширення злочинного впливу: актуальні питання кримінальної відповідальності. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2021. № 3 (17). С. 21–39.

2. Околіт О. В., Вознюк А.А. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації чи злочинної спільноти та участь у них: проблеми теорії і практики: монографія / за наук. ред. А.А.Вознюка. Київ: Вид-во «Норма права», 2025. 324 с.

3. Дудоров О., Мовчан Р. Кримінально-правова протидія діяльності організованих злочинних об'єднань: аналіз законодавчих новел, визначення перспектив. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2022. № 2. С. 152-167.

4. Кваша О. О. Вдосконалення законодавства у сфері протидії організованим формам злочинності: ілюзії та реальність. *Правова держава*. Вип. 32. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2021. С. 394-403.

5. Нікітін А. О. «Злодій у законі» у кримінальному законодавстві: зарубіжний досвід та процес запровадження в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 167-170.

6. Д. Виговський. Окремі питання доцільності використання соціолектизмів кримінальної субкультури в тексті кримінального закону. *Університетські наукові записки*. 2020. № 3-4. С. 297-304.

7. Селіванова, О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.

8. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 17.07.2025 р., справа № 757/33415/25-к. URL: https://opendatabot.ua/court/129136218-d9d199be4d140647affbb60b100d400b?_gl=1*tnrocm*_ga*OTeZNDg0Mjk0LjE3NTMyNzM3NzA.*_ga_0SS0PS3NLJ*cZE3NTQwMzYyNjckbzIkZzEkdDE3NTQwMzc3NTkkajUwJGwwJGgw (дата звернення: 19.07.2025).

9. Вирок Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 14.02.2025 р., справа № 676/1013/23. URL: <https://opendatabot.ua/court/125175053-0ccccca2d5c8a0299b41df642ed8ac360> (дата звернення: 19 липня 2025).

10. Ухвала Тростянецького районного суду Вінницької області від 01.05.2023 р., справа № 135/694/21. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/110630983/> (дата звернення: 19.07.2025).

11. Риндюк В. І. До визначення видів законодавчої техніки. *Правова держава*. Випуск 18. С. 519-526.

12. Проект Кримінального кодексу України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/10/14/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-13-10-2023.pdf> (дата звернення: 25.07.2025).

13. Проект Кримінального кодексу України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2025/07/22/kontrolnyj-proyekt-kk-21-07-2025.pdf> (дата звернення: 25.07.2025).

14. Case of Ashlarba v. Georgia (Application № 45554/08). Strasbourg, 15 July 2014. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-145572%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-145572%22]}) (дата звернення: 25.07.2025).

15. Дрьомін В.М. Інституціональна теорія злочинності та криміналізації суспільства: автореф. дис... доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08. Одеська національна юридична академія. Одеса, 2010. 38 с.

16. Бова А. А. Соціологія організованої злочинності: окреслення предметної галузі. *Український соціум*. 2003. № 1 (2). С.16-23.

17. Організовані злочинні групи в Україні: традиційне та типове (соціологічний нарис): кол. монографія / за заг. ред. О.М. Ярмиша. Харків: ХНУВС, 2002. 336 с. (рос. мовою).

18. Левченко Т. М. Розширення сфери застосування кримінального жаргону. *International Academy Journal Web of Scholar*. (2019). № 6(36). С. 36-41.

References

1. Vozniuk A. A. Vstanovlennia abo poshyrennia zlochynnoho vplyvu: aktualni pytannia kryminalnoi vidpovidalnosti. *Visnyk Penitentsiarnoi asotsiatsii Ukrainy*. 2021. № 3 (17). S. 21–39.

2. Okolit O. V., Vozniuk A.A. Kryminalna vidpovidalnist za stvorennia zlochynnoi orhanizatsii chy zlochynnoi spilnoty ta uchast u nykh: problemy teorii i praktyky: monohrafiia / za nauk. red. A.A.Vozniuka. Kyiv: Vyd-vo «Norma prava», 2025. 324 s.

3. Dudorov O., Movchan R. Kryminalno-pravova protydiia diialnosti orhanizovanykh zlochynnykh obiednan: analiz zakonodavchykh novel, vyznachennia

perspektyv. Pravnychy chasopys Donetskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stusa. 2022. № 2. S. 152-167.

4. Kvasha O. O. Vdoskonalennia zakonodavstva u sferi protydii orhanizovanyh formam zlochynnosti: iliuzii ta realnist. Pravova derzhava. Vyp. 32. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2021. S. 394-403.

5. Nikitin A. O. «Zlodii u zakoni» u kryminalnomu zakonodavstvi: zarubizhnyi dosvid ta protses zaprovadzhennia v Ukraini. Porivnialno-analitychne pravo. 2020. № 2. S. 167-170.

6. D. Vyhovskiy. Okremi pytannia dotsilnosti vykorystannia sotsiolektyzmiv kryminalnoi subkultury v teksti kryminalnoho zakonu. Universytetski naukovy zapysky. 2020. № 3-4. S. 297-304.

7. Selivanova, O. Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia. Poltava: Dovkillia-K, 2006. 716 s.

8. Ukhvala Pecherskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 17.07.2025 r., sprava № 757/33415/25-k. URL: https://opendatabot.ua/court/129136218-d9d199be4d140647affbb60b100d400b?_gl=1*tnrocm*_ga*OTeZNDg0Mjk0LjE3NTMyNzM3NzA.*_ga_0SS0PS3NLJ*cZE3NTQwMzYyNjckbzlkZzEkdDE3NTQwMzc3NTkkajUwJGwwJGgw (access date: 19.07.2025).

9. Vyrok Kam`ianets-Podilskoho miskraionnoho sudu Khmelnytskoi oblasti vid 14.02.2025 r., sprava № 676/1013/23. URL: <https://opendatabot.ua/court/125175053-0cccca2d5c8a0299b41df642ed8ac360> (access date: 19 lypnia 2025 r.).

10. Ukhvala Trostianetskoho raionnoho sudu Vinnytskoi oblasti vid 01.05.2023 r., sprava № 135/694/21. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/110630983/> (access date: 19.07.2025).

11. Ryndiuk V. I. Do vyznachennia vydiv zakonodavchoi tekhniky. Pravova derzhava. Vypusk 18. S. 519-526.

12. Proiekt Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/10/14/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-13-10-2023.pdf> (access date: 25.07.2025).

13. Proiekt Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2025/07/22/kontrolnyj-projekt-kk-21-07-2025.pdf> (access date: 25.07.2025).

14. Case of Ashlarba v. Georgia (Application № 45554/08). Strasbourg, 15 July 2014. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-145572%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-145572%22]}) (access date: 25.07.2025).

15. Dromin V.M. Instytutsionalna teoriia zlochynnosti ta kryminalizatsii suspilstva: avtoref. dys... doktora yurydychnykh nauk za spetsialnistiu 12.00.08. Odeska natsionalna yurydychna akademiia. Odesa, 2010. 38 s.

16. Bova A. A. Sotsiolohiia orhanizovanoi zlochynnosti: okreslennia predmetnoi haluzi. Ukrainskyi sotsium. 2003. № 1 (2). С. 16-23.

17. Orhanizovani zlochynni hrupy v Ukraini: tradytsiine ta typove (sotsiolohichni narys): kol. monohrafiia / za zah. red. O.M. Yarmyshe. Kharkiv: KhNUVS, 2002. 336 s. (ros. movoiu).

18. Levchenko T. M. Rozshyrennia sfery zastosuvannia kryminalnoho zharhonu. International Academy Journal Web of Scholar. (2019). № 6(36). S. 36-41.